

گفت و گو با مهدی همایون فر

نصرالله یک امام خمینی جوان است

محمد حسین عباسی

سوره ۱۱۴

دی، بهمن و اسفند ۱۳۸۷ - شماره ۲۱

از پیشینه زندگی و کارهای تان آغاز کنیم.

سال ۱۳۲۹ در گرمسار متولد شده‌ام. تقریباً اوایل انقلاب کار مستند انجام می‌دادم، اما از حدود ۱۰ سال پیش وارد عرصه داستانی شده‌ام. هم‌اکنون نیز کارمند بازنشسته صدا و سیما هستم. درباره کارهای تان توضیح دهید.

بیشتر کارهای من در دوران جنگ و مستندهای جنگی است که فیلم شاهنخ آن «روایت فتح» است. مدت زیادی است که در روایت فتح مشغول به فعالیت بوده‌ام، چند سال از این دوران را با شهید آوینی گذرانده‌ام.

مدت بیست سال تا هنگام شهادت ایشان همراهشان بودم. شما از دل همان گروه بیرون آمدید، در «چهل شاهد» که نبودید؟

نه، کار را از همان اول از روایت فتح شروع کردم. کارگردانی هم می‌کردید؟

نه، بیشتر تهیه کنندگی می‌کردم، حرفه من این است. دیگر چه کارهایی انجام داده‌اید؟ تهیه کننده روایت فتح هم شما بودید؟

همین طور است. این کار تقریباً تا سال ۱۳۷۷ ادامه پیدا کرد که آن زمان به عنوان تهیه کننده وارد عرصه سینما و سریال سازی شدم. نخستین کارم هم فیلم سریال «صنوبر» ساخته مجتبی راعی درباره حضرت امام (ره) بود. بعد هم چند کار دیگر انجام دادم. آخرین کارم «اتوبوس شب» به کارگردانی آقای بوراحمد بود که یکی، دو سال پیش تهیه و یخش شد. البته فعالیت‌هایم در این زمینه هم جناب ادامه دارد.

اولین بار از چه وقتی وارد مسائل لبنان شدید؟ سال ۱۳۶۸ نخستین باری بود که به لبنان رفتم. مستند «نیمی حیات» را به کارگردانی شهید آوینی و تهیه کنندگی خودم در آن جا ساختم. این فیلم باعث شد ارتباطم با دوستان لبنانی بیشتر شود و به طور مکرر در کارهای مختلف داستانی و مستند حضور پیدا کنم.

نخستین چیزی که در لبنان نظرتان را به خود جلب کرد، چه بود؟

رفتار گرم و صمیمی مردم آن دیار و این که در آن فضا احساس غریبگی نمی‌کردیم، چون بهر حال ما خارجی بودیم. کم کم با فضای لبنان آشنا شدیم و سال‌هایی طولانی است که مرتبت در حال رفت و آمد به آن جا هستم؛ اغلب هم برای کارهای رسانه‌ای

در جاهایی که سال‌های طولانی بچه‌های حزب‌الله ضربه خوردند به دلیل مسائل رسانه‌ای بود و در جاهایی هم که پیروز شدند مربوط به زمانی بود که رسانه شدنده مربوط به زمانی بود که رسانه حضور فعال داشت

مشغول تولید آن هستیم یک فیلم سینمایی است درباره جنگ ۳۳ روزه با عنوان «لاریه خدا» به کارگردانی پیروز شیخ‌طادی، ارتباط و آشنایی تان با حزب‌الله از چه زمانی شروع شد؟

حزب‌الله به طور رسمی در سال ۱۳۶۱ (۱۹۸۲) با اشغال بیروت شکل گرفت و ثبت آن شش یا هفت سال یعنی تا زمانی که جنگ‌های داخلی تمام شود، طول کشید. در کوران آن ایام، ما با آن‌ها ارتباط داشتیم. حزب‌الله یک جنبش سیاسی، نظالمی بود و از سال ۱۹۸۲ تا ۱۹۸۵ که نیمی از لبنان در اشغال صهیونیست‌ها بود، کسی به کار رسانه‌ای فکر هم نمی‌کرد و تنها فکر و ذکر بچه‌ها به عنقراندن اسرائیل بود تا سال ۱۹۸۵ که اسرائیل از بخش مناطق عقب رانده شده و در جنوب مستقر شد.

اشغال بخش زیادی از جنوب تا سال ۱۹۹۶ ادامه داشت، اما به طور رسمی این اشغال در سال ۲۰۰۰ پایان یافت، مگر در مزارع شبعا که این نبردها عمده‌تاً نظامی بوده است.

نیروهای حزب‌الله، تقریباً از سال ۱۹۸۶ به بعد به فکر راہاندازی رسانه و امکانات رسانه‌ای افتادند که این کار به طور مشخص با شبکه «المنار» آغاز شد. درواقع المنار که حالا زیاد نمی‌توانیم راجع به جزئیات آن توضیح دهیم، بیشتر تحت تأثیر فعالیت بچه‌های ایران قرار داشت و با امکانات بسیار ساده و اولیه‌ای آن را به عنوان شبکه داخلی لبنان را اماندازی کردند و این مسأله جسارت و امکان لازم را به بچه‌های حزب‌الله داد تا با مسائل رسانه‌ای آشنا شوند و حس کنند که وجود آن ضروری است که تا پایان جنگ‌های داخلی در سال ۱۳۶۸ یا ۱۳۷۰ شمیمی ادامه داشت. تازه آن زمان بود که به فکر راہاندازی شبکه رسمی المنار، افتادند.

برای راہاندازی شبکه المنار به دوستان لبنانی تان چه پیشنهادهایی دادید و چه تجربیاتی را در اختیارشان گذاشتید؟

طبعاً این شبکه در جنگ ۳۳ روزه خودش را نشان داد، چون هیچ

عنصر سیاسی، نظامی نمی‌تواند بدون رسانه کاری از پیش ببرد،

زیرا در عرصه کنونی عالم یکی از مهم‌ترین مسائل، جنگ رسانه‌ای

است. در منطقه‌ای که به عنوان پایتخت فرهنگی جهان عرب

شناخته می‌شود، نمی‌شود کار رسانه‌ای انجام نداد و فعالیت‌های

سیاسی، نظالمی صرف را ادامه داد. در جاهایی که سال‌های طولانی

بچه‌های حزب‌الله ضربه خوردند به دلیل مسائل رسانه‌ای بود و

در جاهایی هم که پیروز شدند مربوط به زمانی بود که رسانه

حضور فعال داشت. این همان تجربیاتی بود که ختم شد به رسانه

را شناسایی کنند، به همین دلیل برای رفت‌آمد محramانه و شبانه این مجریان به مراکز ثانویه و متحرک، تدبیری را اندیشیده بودند. در روز سوم، بمباران سنگین تر شد و تمام ۱۴ طبقه ساختمان با بمبهای یک تنی کاملاً با خاک یکسان شد. تا آن روز همه برنامه‌ها از همان ساختمان پخش می‌شد، ولی از آن به بعد، تا وقتی که آنتنی را روی یک آتشن دیگر رله کنند و ساختمان محramانه دوم را اندازی شود، به مدت ۶ دقیقه برنامه‌ها متوقف شد. این ۶ دقیقه برای جامعه لبنان نفس‌گیر بود، چون تنها وسیله‌ای بود که می‌توانست اخبار واقعی و درست صحنه‌های نبرد در مناطق مختلف را منتقل کند و به مردم لبنان و جهان بگوید که در صحنه‌های خطرناک نبرد چه می‌گذرد.

در آن ۶ دقیقه چه اتفاق‌هایی افتاد؟

من آن جا نبودم و نمی‌دانم، اما مردم خیلی نگران بودند. از ابتدا این امکان وجود نداشت که مجری‌ها با گریم‌های متنفارتی جلوی دوربین بیایند تا شناخته نشوند؟ مسئله شناسایی مجری‌ها چندان مهم نبود. آقابان حیاتی و افسار خبرگوی صدا و سیما هستند. فرض کنید اگر قرار باشد برنامه‌های شبکه‌ای به صورت محramانه پخش شود، کافی است، بفهمید که آقای حیاتی و افسار از کجا می‌ایند و به کجا می‌روند، چون چهره‌های شناخته شده ما هستند. آن‌ها هم همین‌طور، چون مجری‌های المnar چهره‌های شناخته شده‌ای بودند و نمی‌شد آن‌ها را پنهان کرد. باید به روش‌های مختلف آن‌ها را می‌بردند، به ترتیبی که مکان محramانه انصار کشف نشود.

مقایسه‌ای هم میان پخش نوارها و اعلامیه‌های امام(ره) در دوران انقلاب توسط مبارزان نهضت اسلامی ما با فعالیت‌های این جنین المnar بکنید.

در دوره امام(ره)، رسانه‌های صوتی و تصویری این‌قدر گسترد و امکانات فنی پیشرفت نبود، ولی در همان مقطع چه در جریان انتشار نوارهای صوتی امام در زمانی که انقلاب وسعت گرفت و چه در زمانی که انقلاب پیروز شد و صدا و سیما به تصرف درآمد، نقشی اساسی در پیروزی انقلاب داشت و چنین نقشی را رسانه به صورت گسترشده‌تر و بدليل اهمیت موضوعی اش در دوره کنونی پیدا کرده است.

موفقی مثل المnar در عرصه تلویزیون و رسانه‌های مطبوعاتی مانند هفت‌نامه‌ها و ماقامه‌های گوناگون در جامعه لبنان.

البته مایا دوستان روایت که صحبت می‌کردیم، می‌گفتند رسانه، چه در میان صهیونیست‌ها و چه در بین بجهه‌های ما در جنگ‌های ۳۲ روزه کمتر نقش داشته و جنگ در آن برهه بیش‌تر در عرصه نظامی بوده است.

نه این طور نیست. بخشی از آن مسائل رسانه‌ای، که در جنگ ۲۰۰۶ بیش‌تر می‌شود، یعنی مسائل حساسی است که تا زمانی که جنگ میان حزبالله و اسرائیل تمام نشود، وجود خواهد داشت. طبیعی است که این‌ها نتوانند استاد و مدارکی را که نقش بی‌نظیر رسانه را در این جنگ بیان می‌کند، افشا کنند. اگر فرصتی بیش باید من فقط یکی، دو نکته از آن را برای اطلاع شما بگویم، یکیه نه قابل انعکاس است و نه حزبالله می‌تواند آن‌ها را معنکس کند. کسی تردید ندارد که اگر المnar در آن بمباران روز سوم که پخش برنامه‌هایش ۶ دقیقه قطع شد، ادامه حیات نمی‌داد، واقعاً شرایط جنگ عوض می‌شد.

خاطره آن ۶ دقیقه را بگویید.

از روز اول که بمباران یا به قول خودشان «حرب تموز» شروع شد، یکی از مناطق مورد توجه اسرائیلی‌ها ساختمان المnar بود که ۱۴ طبقه داشت و فقط زیرزمین و یکی، دوطبقه‌اش متعلق به المnar بود و بقیه مسکونی بودند. روزهای دوم و سوم بمباران، المnarها احساس گردند که ماجرا جدی است و باید تغییر مکان بدهند. طبیعتاً آن‌ها از ابتدای کار فکر این جا به جایی را کرده بودند و استودیوهای سیار و محramانه‌ای را در مناطق دیگر را اندازی کرده بودند. البته امکانات فنی سیار مثل امکانات فنی پخش وسائل ساده‌ای نیست که بخواهید آن‌ها را در خیابان قرار دهید. به همین منظور، آن‌ها امکانات فنی پخش متصرکی را طراحی کرده و در چند نقطه مختلف لبنان گذاشته بودند. نیروها را هم بین مراکز مختلف تقسیم‌بندی کرده بودند تا به صورت زیرزمینی و محramانه رفت‌آمد کنند، چون مجریان المnar چهره‌های شناخته شده‌ای داشتند و دشمنان می‌توانستند با ردیابی این مجریان مکان المnar

در زمان انقلاب خودمان فقط کافی بود آن فرمان امام
مبني بر بیرون ریختن مردم که ساعت ۴ بعداز ظهر در اوج
حکومت نظامي پخش شد، به گوش مردم نرسد.

اگر در لبنان هم برنامه های المنار ۴ ساعت قطع می شد، حس
شکست، باز بسیار منفی و خطرناکی در فضای جامعه لبنان
ایجاد می کرد. به اعتقاد من در جنگ ۳۳ روزه ضربه ای کاری که
دشمن خورد و توانست از جای خود بلند شود، مربوط بود به
مصالحه همزمان سید حسن و زدن ناوجه اسرائیل در روز سوم.
این اتفاق نشان داد که قدرت نظامی حزب الله چقدر زیاد است که
فرمانده اش می تواند یک جا بینشند و پیام زنده و مستقیم پخش
کند و همزمان نیروهای نظامی، عملیات بسیار پیشرفته ای را آغاز
کنند که منجر به غرق شدن ناوجه و شکست مفتضحانه یکی از
بزرگ ترین و پیشرفته ترین ارتش های جهان شود؛ این کار را رسانه
انجام داد. درست است که ناوجه را نظایرها زندنی کنند، ولی اگر رسانه
این کار را نمی کرد، قدرت حزب الله در عرصه نظامی، سیاسی و
رسانه ای اثبات نمی شد. آن ضربه کاری موجب شد تا ارتش اسرائیل
تواند بلند شود.

این مسأله چطور پوشش رسانه ای داده شد؟

این حادثه بزرگ در روز سوم اتفاق افتاد که همزمان بود با اعلام
خبر هماهنگی سید حسن با نیروهای عملیاتی عmad مبنیه برای
زدن ناوجه. آن ها می گفتند بگذارید ما بزنیم و بعد خبر آن را
اعلام کنید تا موجب تقویت روحیه مبارزان و مردم بشود. این
خبر تا بعد از ظهر به تاخیر افتاد و سید حسن تصمیم گرفت با
تفاوتی که به قرآن زده بود، موضوع را اعلام کند، البته نه این که
زدن ناوجه را اعلام کند، بلکه بگوید ما می خواهیم عملیات بزرگی
انجام دهیم. لحظات اولی که مصالحه شروع شده بود، همزمان
بود با زدن ناوجه کنه در برنامه زنده پخش شد و مثل توب در
سراسری جهان صدا کرد. به هر جهت، نظامیان می فهمیدند که یک
کار بسیار سخت و تعیین کننده مثل پرتتاب موشك از منطقه ای
به سمت ناوجه در حال حرکت با امکانات پیشرفته، باید هدایت
بزرگی داشته باشد.

درواقع می خواهید نتیجه بگیرید که رسانه در بهبود و
پیشبرد کارهای نظامی، انقلابی و مجموعه جنبش مؤثر
بوده است؟

رسانه به عضو مهم و جدایی ناپذیر جنبش بدل شده و به جز آن
شما نمی توانید بدون حضور رسانه فعالیت بزرگی در عرصه جهانی
داشته باشید. از یک طرف، رسانه به نیروهای خودی آرامش و اطمینان
می دهد و آن ها را دل گرم می کند و از طرف دیگر دشمن را
منکوب می کند؛ همان کاری که در رجز خوانی های جنگ های
صدر اسلام می کردند. بله، کاری که الان به آن صورت، امکان ناپذیر شده و ما نمی توانیم
حدس بزنیم که به هر حال روزی که حضرت حجت (ع) ظهور
خواهند کرد، گسترش فعالیت های ایشان بدون رسانه اصلاح امکان
دارد؟ این کار بدون رسانه محال است، بدون رسانه نمی توان کار
نظامی و سیاسی کرد و جزء لاین فک این هاست. نمی شود گفت
رسانه خیلی موقع باشد جلوتر عمل کند، ولی کارش دست کم باید
همزمان و حضوری فعل داشته باشد.

وضعیت مطبوعات و خبرگزاری های جنبش مقاومت از نظر
شما چگونه است؟

درست است که من از حضور رسانه های خبری ممانع مثل المنار دفاع
کردم، ولی متأسفانه بچه ها در عرصه ادبیات و مطبوعات زیاد موفق
نیستند.

شاید نیاز به کارشناس ها و نیروی کارآمدی در عرصه ادبیات و
مطبوعات هست و آن ها این جنس را کم دارند.

در عرصه خبرگزاری چطور؟

در این زمینه هم همین طور، آن ها هر یک از این ها را دارند، ولی با
امثال انصار قابل قیاس نیست. با وجود این که انصار در رسانه های
تصویری منطقه جایگاه مهمی دارند، اما در مطبوعات، هفته نامه ها،
کتاب و در کل در حوزه مکتب و نوشتاری خیلی ضعیف هستند.
به جهت اهمیتی که کارهای نظامی برای شان دارد، هیچ وقت
نوانسته اند فرصت در دیگر زمینه ها را بپنداشند. در این فضا
به یک سایه فرهنگی، تمدنی که لازمه هر جامعه ای است، نیاز
است. بچه های لبنان با این که در فرهنگ مطبوعاتی لبنان رشد
یافته اند و منطقه بیروت برای چنین کاری خطه مهمی است، ولی
بچه های مذهبی کمتر به سراغ این عرصه رفته اند و طبعتاً کمتر
هم رشد کرده اند.

می دانید که بیروت یکی از مهم ترین چاپ خانه های جهان
اسلام را دارد و کتاب های چاپ بیروت در دنیای اسلام
خیلی معروف هستند.

بله، انتشارات و مطبوعات شان هم همین طور، سفیر و التهار
مهم ترین مطبوعات منطقه هستند، ولی بچه های التهار کمتر در
این زمینه فعالند.

هیچ وقت پی گیری نکرده اید که آیا وجود بعضی از نقاط
قوت در شبکه المناه به پشتیبانی بچه های صدا و سیما و
تجربه های آنان از جبهه و دفاع مقدس برمی گردد یا نه؟

نه، من چون در عرصه تصویر مشغول بودم، کمتر به سراغ این
مسائل رفته ام، اما به نظرم چندان بی ارتباط هم نیست. همان طور
که عرض کردم او ایل این ارتباطها وجود داشته است و بعدها
بچه های لبنان روی پای خودشان ایستاده اند و به سبب اهمیتی که
حسن می کرده اند، کار را ادامه داده و رشد کرده اند.

با وجود این، آیا نهضت ساخت فیلم های مستند، سینمایی
و سریال های تلویزیونی در آن جا راه افتاده است یا خیر؟

متأسفانه نه. رسانه، به عنوان یک مرکز مصرفی صرفاً می تواند تبدیل
به یک رسانه خبری شود، یعنی ساده ترین حالت استفاده از رسانه
معمول این گونه است. منابعی که معمولاً در رسانه باید از آن ها
استفاده شود، منابع مستند و داستانی است که توانایی های تویید
خاص خود را می طلبند. این زمینه که اصلاً در لبنان وجود ندارد،
زیرا بچه های در عرصه های داستانی، جز یک تجربه آن هم با کمک
سوری ها، تجربه دیگری ندارند این اثر، کاری درباره امام حسین (ع)
است که کیفیت نازلی دارد. به غیر از این، آن ها تجربه ای دیگر در
کار مستند ندارند. از تجربیات مهم آن ها که در ایران هم پخش
شد «روح الله» بود که آن ها درباره امام ساخته بودند؛ بچه هایی
که اغلب اشان فлаг التحصیل ایران هستند، در ایران درس خوانده اند
و تجربه کار هم دارند و در عرصه داستانی توانسته اند قدم های
بزرگی بردارند.

در سطح جهان، زیرا این پیروزی و تجربه بزرگ جهان عرب، به اعتبار تلاش و مقاومت در مقابل اسرائیل و ارتش بزرگ آن به دست آمد که بسیار مثبت و موفق بود و ایشان خیلی بی‌گیری می‌کنند که این اثر داستانی برای مردم ساخته شود.

عنوان فیلمی که در حال قمیه آن هستید، چیست و چقدر از بومی‌های لبنان در ساخت آن استفاده می‌کنید.

به امید خدا، عنوان آن «لارابه خدا» است. اکیپ فنی و امکانات را سعی می‌کنیم از این بروم، هم چنین می‌کوشیم از عوامل و بازیگرهای همان منطقه استفاده کنیم و شاید گاه افراد بومی هم در فیلم حضور داشته باشند.

آیا هدف تان این نیست که با توجه به تجربه بیست و چند سالهای که در کار تلویزیون و سینما دارید، نیروی لبنانی حزب الله را هم در این زمینه تربیت کنید تا در این عرصه، خود صاحب تجربه بشوند؟ ضمن آن که به عنوان یک تهیه‌کننده سینمای مستند و داستانی، کارهایی که در سینما و تلویزیون ما درباره لبنان انجام شده را چطور ارزیابی می‌کنید؟

اگر فرست بشاشد، خیلی دوست داریم به کار آموزش بچه‌های حزب الله و لبنانی مشغول شویم تا این تجربیات را به آن‌ها منتقل کنیم. کارهای ما در زمینه لبنان قوی نبوده، معمولاً داستان‌ها هم ضعیف بوده و در مجموع محصول قابل قبول و دلنشیستی به دست نیافرده است. دو، سه کار که نامی از آن‌ها نمی‌برم، چه در جهت سلب و چه در جهت ایجاد، در سال‌های گذشته ساخته شده که مقداری به فضای لبنان نزدیک بوده است. کارهای آقای عباس رافعی خوب بود و «تولدی دیگر»، از آخرین کارها انجام شده، به فضای لبنان کمی نزدیک است.

از میان کارهای مستند، کدام را می‌پسندید؟

در قیاس با کارهای داستانی چند کار مستند خوب انجام شده است، مثلاً کارهای آخری که مؤسسه روایت فتح ساخت خیلی خوب بود. مجموعه کارهایی که در خصوص جنگ ۳۳ روزه ساختند هم کارهای خوبی بود. آقای سرمدی، سازنده ادواردو، در زمینه عملیات شهادت طبلانه کار مستند خیلی خوبی ارائه کرد و بعضی دوستان دیگر نیز در لبنان کارهای مطلوب و قابل توجهی انجام داده‌اند. ■

با توجه به این که شما با سید حسن نصرالله دیدار و مراوده داشته‌اید و دارید، از ایشان هم بگویید.

برخلاف تصور، سید حسن، به دلیل شخصیت بی‌نظریشان، در مسائل فرهنگی و فیلم، خیلی به دوستانی که اهل فیلم و سینما هستند اظهار علاقه می‌کنند. بدليل علاقه شخصی خودشان مدام

در حال رصد سینمای ایران هستند تا آخرین فیلم‌ها را ببینند و در جریان فیلم‌ها و سریال‌ها باشند. همین امر موجب شده است تا کسانی مثل ما، اگر فرصتی پیش بیاید، با اشتیاق درباره فیلم‌ها و کارهایی که انجام می‌دهیم، با ایشان دیدار و مذاکره کنیم. در سال‌های گذشته ارتباطها خیلی بیشتر بود، ولی هرچه زمان گذشت به خاطر مسائل امنیتی و مشکلات شخصی سید حسن، این ارتباطها کمتر شد.

به عنوان یک فرد رسانه‌ای، شخصیت سید حسن نصرالله را با جدای از ارتباط نزدیک تان با ایشان، چطور ارزیابی می‌کنید؟

نصرالله، یک امام کوچک است با همان ویژگی‌های دوست داشتنی؛ یک امام‌خمینی کوچک و جوان و کسی که هنوز سنتش به ۵۰ سال نرسیده است.

پیش‌تر توضیح دهید تا بشود این تشابهات را المحس کرد.

ایشان شخصیت بی‌نظری دارند که اگر از نزدیک بینند، دلداده‌شان می‌شوید؛ به اعتبار شخصیت دوست داشتنی و لطف و محبتی که نسبت به اطرافیان دارند. حناب نصرالله یک آدم خودساخته است؛ فرمانده و رهبر یک جنگ بسیار مهم، با تجربه سال‌های طولانی جنگی که اعراب داشته‌اند، هیچ کدام نتوانسته‌اند به این موقیت بزرگ و فرماندهی این شخصیت بی‌نظری مذهبی که در جنگ ۳۳ روزه به آن رسید، برسند. چیزی که در جهان عرب به عنوان «فخر عرب» بیان شد، صفت مناسبی برای ایشان است. افتخار عربی که توانست پشت اسرائیل را با این ارتش عظیم، ادعای بزرگ و حمایت‌هایی وسیعی که از طرف آمریکا و انگلیس از آن می‌شد، به زمین بخواهاند.

ایشان که فارسی می‌دانند، دیدگاه‌شان درباره کارهای رسانه‌ای ما و نیز برنامه‌هایی که دوست دارند، چیست؟

پیشنهادی که ایشان دارند و ما سعی می‌کنیم به آن عمل کنیم، ساخت یک فیلم سینمایی با سریال در خصوص جنگ ۲۰۰۶ است که با پیروزی بزرگ حزب الله خاتمه پیدا کرد، آن هم برای پخش